

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความมั่นคงของชาติ เอกราชและอธิปไตย เป็นสถานการณ์ที่พึงประสงค์ ซึ่งมีลักษณะเบ็ดเสร็จ ครอบคลุมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการทหาร อย่างที่ไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ ความพยายามที่จะทำรงไว้ซึ่งความมั่นคง เอกราช และอธิปไตย เฉพาะในด้านใดด้านหนึ่งย่อมจะไม่บรรลุเป้าหมาย ถ้าหากความอ่อนแอในด้านอื่นๆ ยังปรากฏอยู่ ด้วยเหตุนี้ การสนองความต้องการของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง เอกราช และอธิปไตย จึงต้องดำเนินการภายใต้กรอบความคิดที่เป็นระบบเชื่อมโยงทุกๆ ด้านเข้าด้วยกัน และผสมผสานกัน โดยไม่ปล่อยให้ด้านใดด้านหนึ่งก้าวหน้าหรือถ่วงงอนเกินไป เพราะการขาดความสมดุลในด้านการพัฒนาการเมืองการเศรษฐกิจ การสังคม และการทหาร จะส่งผลในด้านลบต่อความมั่นคงเอกราช อธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติหน้าที่ของทหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 72 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การใช้กำลังทหารจะต้องเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องตามแนวทางที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ (กระทรวงกลาโหม. 2541 : 8)

ในส่วนของกองทัพบก ได้มีหน่วยงานหรือสายงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการเตรียมพล การระดมพล และการเกณฑ์พลเมืองอดุหนุนราชการทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2479 เรียกว่า “สัสดี” ในระดับกองทัพบก มีผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการกำลังสำรอง เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบควบคุมทางวิชาการในสายงานสัสดี ระดับกองทัพภาค มีสัสดีกองทัพภาคเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบควบคุมทางวิชาการในสายงานสัสดี ระดับมณฑลทหารบก มีหัวหน้าฝ่ายสรรพกำลังเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบควบคุมทางวิชาการในสายงานสัสดี ระดับจังหวัด มีสัสดีจังหวัดเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบควบคุมทางวิชาการในสายงานสัสดี ระดับอำเภอ มีสัสดีอำเภอเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบควบคุมทางวิชาการในสายงานสัสดี และระดับกิ่งอำเภอ มีสัสดีกิ่งอำเภอเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบควบคุมทางวิชาการในสายงานสัสดีในเขตพื้นที่รับผิดชอบ (กระทรวงกลาโหม. 2534 : 36)

สาขางานสัตตฺติในจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานของกระทรวงกลาโหมที่ทำงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย โดยกระทรวงกลาโหม ฝากการปกครองบังคับบัญชาไว้กับผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมทหารกองเกินและทหารกองหนุนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะของการทำงานเป็นการให้บริการประชาชนในการรับลงบัญชีทหารกองเกิน การเตรียมกำลังสำรองเพื่อเตรียมความพร้อมในยามปกติ การระดมกำลังพลสำรองเข้าประจำการเมื่อเกิดภาวะสงคราม และการเกณฑ์ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จากลักษณะของการทำงานของสาขางานสัตตฺติเป็นงานด้านการให้บริการเป็นงานหลัก เนื่องจากสาขางานสัตตฺติเป็นหน่วยงานที่ทำอยู่ห่างไกลผู้บังคับบัญชาชั้นสูง เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานนอกหน่วยที่ตั้งทหาร ลักษณะของเนื้องานเป็นการให้บริการประชาชนและประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ขาดการสนับสนุนในด้านงบประมาณ ด้านสวัสดิการต่าง ๆ และที่สำคัญขาดการบำรุงขวัญกำลังใจทหารที่ปฏิบัติหน้าที่สาขางานสัตตฺติ (เทียบ ทานกระโทก, 2535 : 70)

เนื่องจากบุคลากรเป็นสิ่งมีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ มีพฤติกรรมที่ จะต้องสนองการกระทำของเพื่อนร่วมงาน ในสภาพกาลเวลาและสภาพแวดล้อมเดียวกัน อาจประสบผล สำเร็จหรือล้มเหลวต่างกัน ได้ เพราะความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน แต่ที่สำคัญมากอันหนึ่งก็คือขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานนั่นเอง ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการทำงาน (เสถียร เหลืองอร่าม, 2523 : 21)

จากมูลเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะวิจัยเพื่อศึกษาสภาพขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่สาขางานสัตตฺติ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม ทั้งกลุ่มนายทหารชั้นสัญญาบัตร และกลุ่มนายทหารชั้นประทวนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งน่าจะเป็นกรณีตัวอย่างหรือแบบฉบับในการสร้างขวัญกำลังใจและนำสนใจในการศึกษาวิจัยแนวทางในการสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อเป็นข้อมูลนำเสนอผู้บังคับบัญชาชั้นสูง และมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างขวัญกำลังใจให้กับกำลังพลในสาขางานสัตตฺติให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่สาขางานสัตตฺติ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่สายงานสถิติ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามจำนวน 51 คน
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและเพิ่มขวัญกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่สายงานสถิติ

สมมติฐานการวิจัย

ระดับขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่สายงานสถิติจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับปานกลาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่สายงานสถิติศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ การจูงใจในการปฏิบัติงาน และใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีลำดับความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow) ทฤษฎีความต้องการของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) ทฤษฎีสององค์ประกอบของ เฮอริชเบิร์ก (Herzberg) แล้วนำมาสรุปและกำหนดเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสายงานสถิติจังหวัดมหาสารคามจำนวน 51 คน
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่สายงานสถิติ รวม 7 ด้าน คือ
 - 2.1 สภาพในการปฏิบัติงาน
 - 2.2 รายได้และสวัสดิการ
 - 2.3 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
 - 2.4 สถานภาพทางสังคม
 - 2.5 ความมั่นคงและโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน
 - 2.6 ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน
 - 2.7 การบริหารงานของผู้บังคับบัญชา

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพขวัญกำลังใจเจ้าหน้าที่สายงานสถิติ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคามไว้ดังนี้

1. พื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หน่วยงานทหารที่ปฏิบัติหน้าที่สายงานสัตสคืออยู่ในจังหวัดมหาสารคาม
2. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ทหารที่ปฏิบัติหน้าที่สายงานสัตสได้แก่ กลุ่มนายทหารชั้นสัญญาบัตร และกลุ่มนายทหารชั้นประทวน และเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่สายงานสัตสในจังหวัดมหาสารคามมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี
3. เนื้อหา ประกอบด้วย
 - 3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจของทหารที่ปฏิบัติงาน
 - 3.2 สถานภาพสังคม ความมั่นคง และโอกาสก้าวหน้าในการทำงานของทหารที่ปฏิบัติงาน
 - 3.3 แนวทางให้ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงนำไปปรับปรุง และเพิ่มขวัญกำลังใจแก่ทหารที่ปฏิบัติงาน
4. ระยะเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2550 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 90 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

สัตส หมายถึง เจ้าหน้าที่บัญชีทหาร ผู้รวบรวมบัญชีคน การรวมบัญชีคน
 ขวัญกำลังใจ หมายถึง ความรู้ึ่กคิด สภาพจิตใจ ลักษณะท่าทีของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดลอมต่างๆ ในหน่วยงาน ได้แก่ ลักษณะของงานที่ทำ สภาพของการปฏิบัติงานกลุ่ม หรือเพื่อนร่วมงาน ความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และความประสงค์ต่อผลสำเร็จของงานร่วมกัน

สภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง อาคารสถานที่ บริเวณสำนักงานอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน การมอบหมายงานการทำงานเพื่อส่วนรวม บรรยากาศการทำงาน การโอนย้าย ตลอดจนการมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น

รายได้และสวัสดิการ หมายถึง เงินเดือน ค่าเบี่ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ค่ายานพาหนะ ค่ารักษาพยาบาล เงินกู้ยืมจากสหกรณ์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา การบันเทิงและการเลี้ยงสังสรรค์

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้ึ่กของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับความภาคภูมิใจความไว้วางใจระบบการปฏิบัติงาน โอกาสในการความสามารถ ตำแหน่งที่ได้รับ การได้รับการแนะนำและปรึกษาหารือ

สถานภาพทางสังคม หมายถึง สภาพที่เกี่ยวกับการยอมรับนับถือ การเชื่อถือและศรัทธา เกียรติยศชื่อเสียง ทัศนคติ และการได้รับความร่วมมือจากประชาชน

ความมั่นคงและโอกาสก้าวหน้าในการงาน หมายถึง การพิจารณาความดีความชอบ และเลื่อนตำแหน่ง การได้รับการสนับสนุนให้เลื่อนฐานะหรือศึกษาต่อ การยอมรับในการได้เลื่อนเงินเดือน กฎระเบียบที่เปิดกว้างเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ การลงโทษที่ยุติธรรม และสวัสดิการที่ดีเพียงพอ

ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน หมายถึง ความรัก ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ ในการปฏิบัติงาน ความรักในเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งความเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการปฏิบัติงาน

การบริหารงานของผู้บังคับบัญชา หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ความเชื่อถือและไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา รวมทั้งการมอบหมายงาน การกำกับดูแลงานและการปฏิบัติงาน

เจ้าหน้าที่สายงานสถิติ หมายถึง ทหารที่ปฏิบัติในหน้าที่ในสายงานสถิติ ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมทหารกองเกิน ทหารกองหนุน การเรียกเกณฑ์ทหารกองเกินเข้ากองประจำการและการเตรียมพล

ทหารกองเกิน หมายถึง ชายไทยผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์

ทหารกองหนุน หมายถึง ทหารซึ่งรับราชการเป็นทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) จนครบกำหนดแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน

นายทหารชั้นสัญญาบัตร หมายถึง นายทหารประจำการที่มียศตั้งแต่ร้อยตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสถิติ

นายทหารชั้นประทวน หมายถึง นายทหารประจำการที่มียศต่ำกว่าร้อยตรีลงมา และปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสถิติ

ทหารกองประจำการ หมายถึง ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนเป็นทหารกองประจำการและรับราชการทหารในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บังคับบัญชา ที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาสภาพขวัญ กำลังใจของทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสถิติ